

Akční plán podpory odborného vzdělávání

(Kulatý stůl k odbornému vzdělávání 18. 2. 2010)

I. Vyhodnocení způsobu plnění navržených opatření

1) Navrhovaná opatření, která jsou v kompetenci MŠMT nebo ostatních resortů ve spolupráci s MŠMT

Novela školského zákona za účelem:

- **Vytvořit podmínky pro maximální prostupnost oborů vzdělání, tj. umožnit existenci oborů nástavbového studia, které nejsou odvozovány od 4letých oborů vzdělání.**
- **Zavést zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem pro absolventy oborů vzdělání s výučním listem.**
- **Umožnit školám použít část normativu na mzdové náklady smluvního partnera, spojené s realizací praktické výuky.**

Opatření byla realizována v roce 2009 novelou školského zákona č. 49/2009 Sb.

Novela školského zákona za účelem podpoření 4letých oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou v denní formě vzdělávání, jejichž součástí je odborný výcvik, nově také získáním výučního listu.

Opatření je uvedeno v návrhu další novely školského zákona, který je v současné době projednáván.

Doplnit výčet náležitostí, které by měla obsahovat smlouva, o bližší specifikaci činností, které budou žáci na pracovišti zaměstnavatele vykonávat, a dále o ujednání o náhradě nákladů, bude-li taková náhrada zaměstnavateli ze strany školy poskytnuta.

Ministerstvo připravilo novelu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři. Tato novela obsahuje doplnění náležitostí smlouvy, kterou uzavírá škola s fyzickou či právnickou osobou zajišťující povinnou součást vzdělávání žáků, o bližší specifikaci činností, které budou žáci na pracovišti fyzické či právnické osoby zaměstnavatele vykonávat a ujednání o náhradě nákladů, bude-li taková náhrada zaměstnavateli ze strany školy poskytnuta. Novela vyhlášky obsahuje změny, které vyplynuly z ustanovení § 160 odstavce 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 49/2009 Sb., které umožňují použití finančních prostředků právnickou osobou vykonávající činnost školy také v případech, kdy zajišťuje v souladu s tímto zákonem a rámcovým vzdělávacím programem povinnou součást vzdělávání dětí, žáků a studentů u jiné fyzické nebo právnické osoby.

Finanční prostředky lze použít na:

- a) úhradu ceny za služby poskytované jinou fyzickou nebo právnickou osobou, finanční prostředky podle odstavce 1 písm. c) a d) lze takto použít pouze do úhrnné roční výše stanovené krajským úřadem v rozpisu rozpočtu finančních prostředků na činnost školy;
- b) náhradu nákladů, které jiné fyzické nebo právnické osobě prokazatelně a nutně vznikají výhradně za účelem uskutečňování praktického vyučování na jejím pracovišti na základě smlouvy podle § 65 odst. 2, pokud byla náhrada nákladů v této smlouvě sjednána.

Nově stanovit maximální počet žáků na jednoho instruktora, a to obdobným způsobem jako je upraven nejvyšší počet žáků na učitele odborného výcviku v nařízení vlády č. 689/2004 Sb.

V rámci novely výše uvedené vyhlášky ministerstvo upravilo maximální počet žáků na jednoho instruktora. Instruktoři jako zaměstnanci fyzických nebo právnických osob, nepatří do kategorie pedagogických pracovníků a z tohoto důvodu nelze stanovit nařízením vlády č. 689/2004 Sb. o soustavě oborů vzdělání ... nejvyšší počty žáků na instruktora.

V rámci 2. novelizační vlny školského zákona doplnit ustanovení tohoto zákona o předpoklady a požadavky pro výkon činnosti instruktorů (a mentorek).

Požadavek na doplnění ustanovení školského zákona o předpoklady a požadavky pro výkon činnosti instruktorů (a mentorek) nebyl realizován. Instruktoři jako zaměstnanci fyzických nebo právnických osob nepatří do kategorie pedagogických pracovníků a tudíž nelze stanovit školským zákonem předpoklady a požadavky pro výkon jejich činnosti.

V rámci procesu akreditace DVPP vytvořit podmínky pro uznávání tuzemských i zahraničních stáží učitelů odborných předmětů a učitelů odborného výcviku jako plnohodnotného nástroje v systému DVPP.

V procesu vytvoření podmínek uznávání tuzemských i zahraničních stáží učitelů odborných předmětů a učitelů odborného výcviku jako plnohodnotného nástroje dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) jsou předmětné stáže předkládány žadateli k akreditaci v systému DVPP, průběžně schvalovány komisí pro udělování akreditací v systému DVPP s následným udělením akreditace MŠMT. Tvoří součást průběžného vzdělávání, kterým si učitelé odborných předmětů a učitelé odborného výcviku prohlubují svou kvalifikaci v systému DVPP.

Zakotvit podmínku účasti odborníka z praxe coby dalšího člena ve zkušební maturitní komisi v oborech odborného vzdělání. Doplnění § 184 školského zákona o nárok na odměnu.

Doplnění zkušebních komisí maturitních zkoušek v oborech odborného vzdělání o účast odborníka z praxe bylo realizováno. Je navrhováno doplnění § 184 školského zákona tak, aby účast odborníka z praxe ve zkušební komisi maturitní zkoušky byla jiným úkonem v obecném zájmu, při němž náleží zaměstnanci náhrada mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku. Těmto osobám by také náležela náhrada jízdních výdajů v prokázané výši, náhrada prokázaných výdajů za ubytování a stravné. Nárok na odměnu byl předmětem diskuzí týkajících se nároků na odměny členů a funkcionářů maturitních zkoušek. Z důvodu nedostatku finančních prostředků nebylo realizováno.

V rámci novelizace zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů, ošetřit přímé i nepřímé financování středního a vyššího odborného vzdělávání ze strany zaměstnavatelů jeho zohledněním jako uznatelného výdaje v příslušných ustanoveních zákona, pokud tyto výdaje není povinen uhradit stát či zřizovatel.

Ve spolupráci s Ministerstvem financí je řešena problematika novelizace zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů, s cílem ošetřit přímé i nepřímé financování středního a vyššího odborného vzdělávání ze strany zaměstnavatelů jeho

zohledněním jako uznatelného výdaje v příslušných ustanoveních zákona, pokud tyto výdaje není povinen uhradit stát či zřizovatel.

Ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí vytvořit právní rámec vztahu mezi zaměstnavatelem a žákem střední školy, který se odborně připravuje pro potřeby zaměstnavatele.

Realizace tohoto opatření byla předmětem několika mezirezortních jednání a ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem spravedlnosti byl vytvořen právní rámec vztahu mezi zaměstnavatelem a žákem střední školy, který se odborně připravuje pro potřeby zaměstnavatele. Cílem opatření je podpora motivace zaměstnavatele poskytovat žákům, kteří u něj vykonávají praktické vyučování kvalitní personální a materiálně-technické podmínky pro realizaci praktického vyučování a motivační příspěvek. Na základě spolupráce s Ministerstvem financí, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem spravedlnosti byl vytvořen soubor dokumentů k zabezpečení jednotného postupu při uzavírání smluvního vztahu mezi zaměstnavatelem a žákem střední školy nebo studentem vyšší odborné školy, připravujícím se pro potřeby zaměstnavatele. Je připraveno doporučení MŠMT pro školy, žáky, rodiče a zaměstnavatele k zabezpečení jednotného postupu při uzavírání smluvního vztahu mezi zaměstnavatelem a žákem střední školy nebo studentem vyšší odborné školy. Na základě výše uvedené spolupráce byly připraveny vzory následujících dohod a smluv:

- Dohoda o poskytnutí motivačního příspěvku;
- Pracovní smlouva s odloženým nástupem do zaměstnání;
- Dohoda o ručení, včetně čestného prohlášení ručitele.

Ministerstvo spravedlnosti vidí otázku tohoto smluvního vztahu jako velmi problematickou a to v otázce ohrožení práv dítěte a ve vytváření budoucího závazku pro nezletilého žáka.

Doplnit § 30 odst. 4 školského zákona tak, aby mohl ředitel školy se souhlasem zřizovatele vydat stipendijní řád, podle něhož bude možno žákům a studentům poskytovat prospěchové stipendium nebo jiné stipendium.

Toto opatření je uvedeno v návrhu další novely školského zákona, která je v současné době projednávána.

Podpora dalšího vzdělávání

- **Podpora sítí středních škol, které se zaměří na realizaci širokého spektra programů dalšího vzdělávání s ohledem na regionální potřeby a podmínky.**
Toto opatření je naplňováno v rámci projektu UNIV 2 Kraje, který byl spuštěn v srpnu 2009.
- **Podpora zřizování a rozvoje center celoživotního učení v krajích, která budou činnost sítě metodicky ovlivňovat a podporovat její rozvoj.**
Toto opatření je naplňováno v rámci projektu UNIV 2 Kraje, který byl spuštěn v srpnu 2009.
- **Cílené působení na zřizovatele i školský management směřující k vytváření podmínek pro další využívání potenciálu škol v oblasti celoživotního učení.**
Toto opatření je naplňováno v rámci projektu UNIV 2 Kraje, který byl spuštěn v srpnu 2009.
- **Realizace projektů ESF zaměřených na proces celoživotního učení.**
Toto opatření je v oblasti dalšího vzdělávání průběžně naplňováno přípravou a spouštěním projektů v oblastech podpory 3.1, 3.2 a 4.3 OP VK.

- **Prohloubení spolupráce škol s úřady práce, zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery.**
Prohloubení spolupráce se zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery je součástí projektu UNIV 2 Kraje, který byl spuštěn v srpnu 2009.
- **Zapojení škol do procesu ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.**
Toto opatření je součástí projektu UNIV 2 Kraje, který byl spuštěn v srpnu 2009 a projektu UNIV 3 Systém, který je ve fázi příprav.
Školy, které žádají o dílčí kvalifikaci, která souvisí s oborem, jež mají zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení, mají dle zákona č. 179/2006 Sb. zjednodušený proces žádosti o autorizaci. Většina autorizovaných osob jsou v současné době školy.
- **Podpora škol v procesu vzdělávání zaměstnanců firem a vzdělávání seniorů.**
Toto opatření je průběžně naplňováno v oblasti počátečního i dalšího vzdělávání.

2) Navrhovaná opatření, která jsou v kompetenci ministerstva a škol

Kariérové poradenství a informování veřejnosti

- **Zkvalitňování poradenských služeb ve školách, zkvalitňování kariérového poradenství, důsledná realizace učiva výchovy k volbě povolání na základních školách a Úvodu do světa práce na středních školách.**
Na úrovni ministerstva je opatření průběžně plněno. V rámci NÚOV se na poradenské činnosti při volbě povolání a Úvodu do světa práce na středních školách aktivně podílí využitím Středisko kariérového poradenství.
  - **V rámci kariérového poradenství na školách podporovat větší zapojení firem a zaměstnavatelů do procesu zvyšování informovanosti žáků s cílem vytvářet reálnou představu o náplni práce a pracovním prostředí v jednotlivých profesích a snižovat podíl absolventů nespokojených se zvoleným oborem.**
K vyhodnocení, jakým způsobem je toto opatření plněno ve školách zatím nejsou k dispozici věrohodné podklady.
  - **Propagace významu celoživotního učení (možnosti doplnit si vzdělání, dokončit vzdělávání, změnit kvalifikaci, studovat souběžně se zaměstnáním apod.) i s využitím prostředků ESF.** Toto opatření je v oblasti dalšího vzdělávání naplňováno v rámci projektu UNIV 2 Kraje, který byl spuštěn v srpnu 2009 a dalších projektů v oblastech podpory 3.1, 3,2 a 4.3 OP VK.
  - **Zohlednění (akcentování) problematiky prevence předčasných odchodů v rámci probíhající reformy středního vzdělávání.**
Opatření je v rámci ministerstva průběžně plněno. Postupně jsou vytvářeny legislativní podmínky pro maximální propustnost a to nejen oborů vzdělání, tak i stupňů vzdělání.
  - **Rozvoj způsobilosti učitelů v oblastech:**
    - **motivace k celoživotnímu vzdělávání a učení,**
    - **systematické preventivní působení již na základní škole,**
    - **přípravenost na změny ve složení žáků, systematická práce se znevýhodněnými (zdravotně, sociokulturně), ale i s nadanými jedinci.**
- K vyhodnocení, jakým způsobem je toto opatření plněno ve školách zatím nejsou k dispozici věrohodné podklady.
- **Vytvoření systému průběžné a efektivní komunikace školy s rodiči.**
K vyhodnocení, jakým způsobem je toto opatření plněno ve školách zatím nejsou k dispozici věrohodné podklady.

3) Navrhovaná doporučení pro vzdělávací politiky krajů

- Podporovat budování polyfunkčních škol s ohledem na regionální podmínky a při účelné koncentraci stávající i budoucí oborové struktury.
- Posílit význam kariérového poradenství na 2. stupni základní školy, a to zejména zapojením co největšího počtu zaměstnavatelů do procesu volby vzdělávací dráhy žáka.
- Nadále usilovat o změny v myšlení zaměstnavatelů a jejich širší zapojení do propagace řemesel na základních školách, do posílení prestiže odborného vzdělávání a současně do zlepšování péče o absolventy odborného vzdělávání a o zlepšení jejich pracovních a mzdových podmínek
- Podporovat aktivity zaměstnavatelů ve vzdělávání učitelů odborných předmětů.
- Získávat pomoc zaměstnavatelů při modernizaci a vybavenosti odborných učeben a dílen ve školách.
- Zatraktivnit vyučované obory a současně je efektivně prezentovat žákům škol.
- Umožnit absolventům oborů vzdělání s maturitní zkouškou získání vzdělání v dalších oborech odborného vzdělání s maturitní zkouškou a v oborech vzdělání s výučním listem s využitím zkráceného studia.
- Směřovat uvolněné prostorové i personální kapacity středních škol do oblastí rozvoje vzdělávání dospělých a postupně realizovat proměnu stávajících středních škol na centra celoživotního vzdělávání s propojením na počáteční vzdělávání a na zaměstnavatele; při rozvoji celoživotního vzdělávání maximálně využívat prostředků EU.
- Usilovat o přímou finanční podporu podnikatelského sektoru i kraje žákům těch oborů středního odborného vzdělání, u nichž panuje dlouhodobý nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a které jsou ohroženy úplným zmizením z pracovního trhu.
- Využívat volných kapacit škol pro další vzdělávání v širokém slova smyslu, zapojení škol do procesu ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.
- Prohloubit spolupráce s Úřady práce, zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery.
- Při veškerých opatřeních přihlížet ke speciálním vzdělávacím potřebám žáků se zdravotním postižením a vytvářet podmínky pro jejich úspěšné začlenění do pracovního procesu.

Podrobné hodnocení bude předmětem jednání po projednání s kraji.

II. Návrhy na nové úkoly a nové přístupy

1) Ovlivňování kvality obsahu počátečního odborného vzdělávání jako cesta k vyšší flexibilitě a širším možnostem uplatnění

- Sledování a vyhodnocování výsledků kurikulární reformy včetně návrhů na změny systému i obsahu rámcových vzdělávacích programů v úzké spolupráci se zaměstnavateli na to na úrovni tvorby rámcových vzdělávacích programů i tvorby školních vzdělávacích programů. Z dlouhodobého hlediska je třeba průběžně sledovat, zda reforma obsahu vzdělávání včetně principu dvoustupňové tvorby kurikula přináší očekávané výsledky, tj. zda se daří přizpůsobovat vzdělávací systém tak, aby produkoval absolventy široce uplatnitelné na trhu práce, flexibilní, samostatné, vybavené co nejširším okruhem kompetencí, zejména pak klíčových (přenositelných) a schopných i ochotných se dále vzdělávat. Vyhodnocování výsledků reformy bude podnětem pro návrhy nutných změn systému.

- Zavedení komplexního systému evaluace, jehož základ budou tvořit nástroje externího hodnocení výsledků vzdělávání (maturitní zkouška, závěrečná zkouška) a nástroje pro vlastní hodnocení škol.
- Realizace aktivit zaměřených na tvorbu odborných vzdělávacích modulů s aktuálními tématy (obnovitelné zdroje energie, finanční gramotnost, rozvoj podnikatelských dovedností apod.), které školy využijí v rámci počátečního i dalšího vzdělávání.
- V souladu s Akčním plánem podpory odborného vzdělávání nadále podporovat opatření ke zvýšení dostupnosti vzdělávací soustavy. Podporovat existenci oborů nástavbového studia a zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou, resp. s výučním listem ve všech formách vzdělání.
- V rámci krátkodobých opatření je nutné věnovat pozornost podpoře škol při tvorbě školních vzdělávacích programů a při výuce podle nich. Podpora pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání k rozvíjení klíčových kompetencí a průřezových témat je pro realizaci hlavních cílů kurikulární reformy rozhodující. Pomoc školám může zahrnovat konzultace pro školy, vzdělávání pedagogů, metodické materiály apod. (viz národní projekty Kurikulum S, Metodika II a Koordinátor S 1).

2) Podpora nabídky dalšího vzdělávání ve školách

- Podporovat proměnu škol v instituce aktivně realizující koncept celoživotního učení. Kromě zajišťování vzdělání v oblasti počátečního vzdělávání musí školy zároveň nabízet široké spektrum dalšího vzdělávání (různé druhy - např. rekvalifikace, další odborné vzdělávání, zájmové vzdělávání, různé formy - např. prezenční, kombinované, včetně uznávání výsledků předchozího učení), pro různé skupiny (např. nezaměstnaní, nezaměstnaností ohrožení, zaměstnanci firem, senioři, migranti). Uvedená proměna středních odborných škol v centra celoživotního učení rozhodně přispěje k rozšíření nabídky dalšího vzdělávání a k jeho lepší dostupnosti pro všechny zájemce.
- Školy se musí aktivně zapojit do procesů uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení, a to v úzké návaznosti na vytvářenou Národní soustavu kvalifikací. Školy by se měly podílet spolu s dalšími subjekty na poskytování služeb celoživotního kariérového poradenství.
- Ve střednědobém horizontu je třeba školy metodicky, informačně i cestou DVPP podpořit při přípravě vzdělávací nabídky i při tvorbě modulových vzdělávacích programů. Důležité je rozvíjení sociálního partnerství škol a zaměstnavatelů, reflexe kvalifikačních požadavků trhu práce a konkrétních zaměstnavatelů v regionu při přípravě programů dalšího vzdělávání.

3) Podpora spolupráce škol a zaměstnavatelských podniků v počátečním i dalším odborném vzdělávání

- Zvyšování podílu zajištění praktického vyučování na pracovištích zaměstnavatelů.
- Zvyšování účasti odborníků ze zaměstnavatelských podniků při konání závěrečných a maturitních zkoušek.
- Zajištění školení (stáží) učitelů odborných předmětů a praktického vyučování v zaměstnavatelských podnicích

Výše uvedené skutečnosti vyžadují finanční prostředky poskytované ze státního rozpočtu:

- přímé náklady související s výukou žáků, mzdy osob podílejících se na praktickém vyučování (instruktorů);
- náklady spojené se školením (stáží) učitelů odborných předmětů a praktického vyučování v zaměstnavatelských podnicích.

Problematickým se jeví:

- Podpora vstupu zaměstnavatelských podniků do financování odborného vzdělávání.
- Zajištění vícezdrojové financování.

4) Rozvoj služeb celoživotního poradenství

- Zkvalitňování poradenských služeb ve školách, zkvalitňování kariérového poradenství, důsledná realizace učiva výchovy k volbě povolání na základních školách a Úvodu do světa práce na středních školách.
- V rámci kariérového poradenství na školách podporovat větší zapojení firem a zaměstnavatelů do procesu zvyšování informovanosti žáků s cílem vytvářet reálnou představu o náplni práce a pracovním prostředí v jednotlivých profesích a snižovat podíl absolventů nespokojených se zvoleným oborem.